VÝROČNÁ SPRÁVA O POKROKU MANAŽÉROV KVALITY OVZDUŠIA 2020

pripravená v rámci

Aktivity C1.1 Manažéri kvality ovzdušia

Január 2021

Projekt LIFE IP - Zlepšenie kvality ovzdušia (LIFE18 IPE/SK/000010) podporila Európska únia v rámci programu LIFE

Názov dokumentu	**VÝROČNÁ SPRÁVA O POKROKU MANAŽÉROV KVALITY OVZDUŠIA 2020**
Názov projektu	Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia Skrátený názov: LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia
Kód projektu	LIFE18 IPE/SK/000010
Trvanie projektu	1.1.2020 – 31.12.2027
Aktivita	C1.1 Manažéri kvality ovzdušia
Úroveň dôvernosti	Výstup
Dátum vydania	15.2.2021
Zodpovedný partner	MŽP SR
Autori	**Autor: Adam NEKOLA** **Prispievatelia: Tereza CSEH**

Obsah

1 ZOZNAM SKRATIEK 4
2 ÚVOD 5
2.1 LIFE IP SK 5
2.2 VŠEOBECNÝ ÚČEL DOKUMENTU 6
2.3 MANAŽÉRI KVALITY OVZDUŠIA (MKO) 7
3 VÝROČNÁ SPRÁVA O POKROKU MANAŽÉROV KVALITY OVZDUŠIA 9
3.1 HODNOTENIE PRÁCE MKO A POKROK V DOSIAHNUTÍ ICH CIEĽOV 9
3.1.1 Programy na zlepšenie kvality ovzdušia 9
3.1.2 Školenia 11
3.1.3 Kooperácia s okresnými úradmi v sídle kraja (OÚSK) 13
3.1.4 Kooperácia s inými inštitúciami 14
3.1.5 Interné indikátory progresu MKO 14
3.1.6 Začínajúce “priame” aktivity 16
3.1.7 Hodnotenie progresu MKO koordinačnou jednotkou 17
3.1.8 Hodnotenie supervízormi 18
3.1.9 MKO sebahodnotenie 19
3.2 ZNIŽOVANIE EMISIÍ ZNEČISŤUJÚCICH LÁTOK Z VYKUROVANIA DOMÁCNOSTÍ (PM_{10}, $PM_{2,5}$, BENZO(A)PYRÉN) VO VYBRANÝCH OBCIACH PODIEĽAJÚCICH SA NA PROJEKTE LIFE 21
3.2.1 Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia 21
3.2.2 Plán mobilného monitoringu 21
3.2.3 Komentáre MKO 22
3.3 HODNOTENIE KAPACÍT REGIÓNOV, KTORÉ ZAMESTNÁVAJÚ MANAŽÉROV KVALITY OVZDUŠIA EFEKTÍVNE REALIZOVAŤ OPATRENIA NAVRHNUTÉ V PZKO 23
3.3.1 Samosprávne kraje (VÚC) 23
3.3.2 Okresné úrady v sídle kraja 23
3.3.3 Obce spadajúce do oblastí riadenia kvality ovzdušia 23
3.3.4 Hodnotenie spolupráce 24
3.4 STAV VŠETKÝCH REGIÓNOV Z HĽADISKA ZAVEDENIA INTEGROVANÉHO SYSTÉMU PRE RIADENIE KVALITY OVZDUŠIA A PLÁNOVANIE SPOTREBY ENERGIE 25
3.5 STUPEŇ ZVÝŠENÉHO POVEDOMIA A ZAPOJENIA MIESTNYCH OBYVATEĽOV DO OCHRANY OVZDUŠIA A EKOLOGICKÉHO SPRÁVANIA 26
3.5.1 Východisko 26
3.5.2 Pôsobenie MKO 27
3.5.3 Perspektíva 28
4 ZÁVER 29
5 PRÍLOHY RELEVANTNÉ A DOPLŇUJÚCE DOKUMENTY 30

1 ZOZNAM SKRATIEK

Skratka	Význam
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CZ/ČR	Česká republika
KO	Kvalita ovzdušia
KSK	Košický samosprávny kraj
LIFE IP SK/populair	Zlepšenie implementácie programov na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku posilnením kapacít a kompetencií regionálnych a miestnych orgánov a podporou opatrení v oblasti kvality ovzdušia
MKO	Manažér kvality ovzdušia
MŽP ČR	Ministerstvo životného prostredia Českej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
ORKO	Oblasť riadenia kvality ovzdušia
OÚSK	Okresný úrad v sídle kraja
PEDAL	PEDAL Consulting
PSK	Prešovský samosprávny kraj
PZKO	Program na zlepšenie kvality ovzdušia
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
TSK	Trenčiansky samosprávny kraj
TTSK	Trnavský samosprávny kraj
VSB	Vysoká škola banská – Technická univerzita Ostrava
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj

2 ÚVOD

2.1 LIFE IP SK

Slovenská republika, ako aj susedné krajiny, najmä Česká republika a Poľsko, patria k členským štátom EÚ, ktoré čelia problémom s kvalitou ovzdušia, čo má výrazne negatívny vplyv na zdravie občanov a životné prostredie. Napriek niektorým zlepšeniam dosiahnutým v posledných rokoch je situácia stále neuspokojivá.

Hlavné problémy súvisiace s kvalitou ovzdušia na Slovensku sú spôsobené prekročením koncentrácií suspendovaných častíc (PM_{10} and $PM_{2,5}$) a benzo(a)pyrénu, ktoré pochádzajú najmä zo spaľovania tuhých palív na vykurovanie v domácnostiach, a emisie oxidu dusíka pochádzajúce najmä z dopravy. Niektoré problémy s kvalitou ovzdušia sa vyskytli aj v súvislosti s prízemným ozónom (O_3).

Zdroje znečistenia ovzdušia v konkrétnych Oblastiach riadenia kvality ovzdušia sú popísané v Programoch na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO).

Významný podiel na lokálnom znečistení ovzdušia emisiami PM a BaP predstavujú emisie pochádzajúce z vykurovania domácností. Hlavným dôvodom je spaľovanie tuhých a nekvalitných palív (niekedy dokonca odpadu) alebo nesprávne vykurovacie techniky, čo súvisí s nízkym povedomím verejnosti (ale aj s energetickou chudobou), ako aj nedostatočné právomoci na zabezpečenie kontrol malých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Okrem vykurovania domácností je jedným z hlavných problémov súvisiacich s kvalitou ovzdušia, najmä v mestách, sektor dopravy a emisie pochádzajúce z nej (hlavne NO_x).

Podiel poľnohospodárskych aktivít (hlavný zdroj emisií amoniaku) na tvorbe sekundárnych častíc PM musí byť taktiež vzatý do úvahy.

V niektorých oblastiach je znečistenie ovzdušia spôsobené lokálnymi priemyselnými zdrojmi.

Slovenská republika susedí s najviac znečistenými krajinami EÚ a Ukrajinou, preto je cezhraničné znečistenie ovzdušia ďalším významným problémom. Príslušné ukrajinské autority budú pozvané na relevantné konferencie projektu LIFE IP SK, ktoré budú uskutočňované v rámci aktivít E a C2, čím budú doplnené aktivity Dohovoru OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia.

Hlavným cieľom projektu je podporiť efektívne riadenie kvality ovzdušia so zámerom zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť riziko vystavenia obyvateľstva škodlivým dopadom znečisťujúcich látok v ovzduší.

Projekt posilní a podporí realizáciu Programov na zlepšenie kvality ovzdušia na území Slovenskej republiky, zvýši informovanosť verejnosti a zmobilizuje dodatočné zdroje financovania opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia.

2.2 VŠEOBECNÝ ÚČEL DOKUMENTU

Tento dokument slúži ako výročná správa, ktorá obsahuje úlohy a aktivity implementované manažérmi kvality ovzdušia, vrátane hodnotenia ich práce a pokroku v dosahovaní stanovených cieľov.

Správa obsahuje nasledujúce kapitoly, ktoré vychádzajú z návrhu projektu, výstupu 2:

- Vyhodnotenie práce manažérov kvality ovzdušia a ich pokrok v dosahovaní stanovených cieľov
    - Táto časť bude v nadchádzajúcich rokoch sumarizovať najmä implementáciu PZKO, zatiaľ čo správa za rok 2020 sa sústredí najmä na:
        - Úroveň integrácie manažérov kvality ovzdušia do ich prijímajúcich inštitúcií
        - Úroveň dosiahnutých vedomostí MKO v oblasti kvality ovzdušia
        - Vnímaná kvalita pokroku MKO na základe 360 stupňovej spätnej väzby
        - Úspech pri nadviazaní spolupráce s vybranými inštitúciami zodpovednými za riadenie kvality ovzdušia, ktoré vyplýva zo zákona, alebo ich vlastného záujmu a práva
- Zníženie emisií znečisťujúcich látok pochádzajúcich z vykurovania domácností na jedného obyvateľa (PM_{10}, $PM_{2,5}$, benzo(a)pyrén) v cieľových obciach a mestách, ktoré sú zúčastnené v projekte LIFE
    - V súčasnosti nie je možné posúdiť zníženie emisií, nakoľko doposiaľ neboli zozbierané relevantné dáta. Ďalšia diskusia k tejto otázke sa nachádza v nasledujúcej časti správy.
- Posúdenie kapacít regiónov, ktoré zamestnávajú manažérov kvality ovzdušia, efektívne plniť úlohy stanovené v PZKO
    - Zameraním MKO bolo posúdiť kvalitu spolupráce medzi subjektmi zúčastňujúcimi sa na riadení kvality ovzdušia. Posúdenie bolo založené na vyhodnotení dotazníka, ktorý bol predložený na okresné úrady v sídle kraja a vlastnom posúdení situácie daným MKO.
- Stav všetkých regiónov z hľadiska zavedenia integrovaného systému riadenia kvality ovzdušia a plánovania spotreby energie
    - Túto oblasť zatiaľ nie je možné podrobnejšie kvantifikovať. Diskusia k tejto téme nasleduje v ďalšej časti správy.
- Stupeň zvýšeného povedomia a zapojenia miestnych obyvateľov do ochrany ovzdušia a ekologického správania
    - Aktivity zamerané na šírenie informácií a priama komunikácia boli v roku 2020 do veľkej miery ovplyvnené opatreniami prijatými na zamedzenie šírenia vírusu COVID-19. Napriek tomu, MKO nadviazali kontakt s lokálnymi médiami a podieľali sa na diseminačných a komunikačných aktivitách v spolupráci s komunikačnými manažérmi.

Koordinačná jednotka nastavila niekoľko interných indikátorov a šablón na meranie pokroku manažérov kvality ovzdušia, ako aj na zaznamenávanie ich aktivít v databáze stretnutí na intranete. Tieto indikátory sú zahrnuté v prílohe A a B k tejto správe. Ďalšie dokumenty, ktoré sa v správe zmieňujú, ako napríklad spätná väzba a hodnotenie spolupráce, nie sú zahrnuté z dôvodu citlivosti údajov, avšak na vyžiadanie EASME alebo monitorovacieho tímu budú poskytnuté separátne.

2.3 MANAŽÉRI KVALITY OVZDUŠIA (MKO)

Všetkých 14 pôvodne plánovaných manažérov kvality ovzdušia bolo zamestnaných v prvom roku implementácie projektu. V súčasnosti sú:

- 4 MKO zamestnaní na MŽP SR
- ďalší 4 MKO sú zamestnaní na SAŽP
- 6 MKO je zamestnaných v samosprávnych krajoch: Banskobystrickom, Košickom, Prešovskom, Trnavskom, Trenčianskom a Žilinskom - 1 MKO v každom kraji.

V prvom roku sa úspešne začlenili do pracovného procesu v rámci projektu, absolvovali prvé školenia a workshop a nadviazali prvé kontakty s inštitúciami riadiacimi kvalitu ovzdušia. Z 8 regiónov na Slovensku, MKO momentálne pokrývajú 6 regiónov oficiálne, Bratislavský samosprávny kraj s projektom spolupracuje a pridá sa k projektovým partnerom v druhej fáze od roku 2022, Nitriansky samosprávny kraj zatiaľ neprejavil záujem o spoluprácu na projekte, pretože v súčasnosti nie sú identifikované žiadne problémy s kvalitou ovzdušia v tomto regióne. Ďalšia komunikácia bude zabezpečená, situácia sa môže rýchlo zmeniť a cieľom nášho projektu je pokryť celé územie Slovenska.

Hlavnou úlohou MKO je podporiť vykonávanie riadenia kvality ovzdušia v samosprávnych krajoch so zameraním sa prioritne na vybrané obce nachádzajúce sa v ORKO (oblasť riadenia kvality ovzdušia). V rámci projektu budú MKO pomáhať regionálnym a lokálnym autoritám pri riešení problémov s kvalitou ovzdušia, podávaním správ a monitorovaním kvality ovzdušia na regionálnej a lokálnej úrovni, propagovať opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia a zvyšovať povedomie v oblasti ochrany a kvality ovzdušia. Najdôležitejšou oblasťou, na ktorú je potrebné upriamiť pozornosť, je znečistenie ovzdušia spôsobené vykurovaním domácností a dopravou, nakoľko ide o oblasti, kde je cez vhodné diseminačné aktivity možné dosiahnuť výrazné zlepšenie na individuálnej úrovni. Znečistenie pochádzajúce z priemyselných zdrojov je komplexný problém a vyžaduje si kontrolu detailne definovanú zákonom o ovzduší, ktorá je vykonávaná Slovenskou inšpekciou životného prostredia. Ďalšia spolupráca so zodpovednými inštitúciami je preto nevyhnutná.

Jednou z hlavných aktivít MKO bude stať sa členom tímu v danom regióne, ktorý bude, na základe najlepších postupov, navrhovať možné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia. To sa vykonáva predovšetkým kontrolou a aktualizáciou PZKO.
Pred samotnou aktualizáciou je potrebné vykonať niekoľko ďalších krokov: Revízia pôvodného PZKO a zavedenie medzirezortnej komunikácie a expertnej skupiny pracujúcej na aktualizácii sú dôležité kroky k vytvoreniu pevného základu pre budovanie vzťahov, dôvery medzi subjektami a pochopeniu súvisiacich problémov. MKO, v úzkej spolupráci so SHMÚ, budú tiež analyzovať rozdelenie zdrojov znečistenia ovzdušia, čo prispeje k lepšiemu zameraniu a identifikácii opatrení. Pre zlepšenie spolupráce bola v rámci LIFE IP SK na SHMÚ prijatá nová expertka/modelárka. Tieto analýzy budú zahrnuté aj do aktualizovaných PZKO. Taktiež budú MKO poskytovať svoje návrhy a pomôžu s identifikovaním možných zdrojov financovania opatrení, vrátane harmonogramu jednotlivých krokov pre implementáciu daného opatrenia. Diskusiami v rámci tímu MKO sa zabezpečuje, že prierezové a medziregionálne opatrenia sú správne zohľadnené a plány sú v súlade so širším obrazom národnej Stratégie na zlepšenie kvality ovzdušia.

Berúc do úvahy široké uplatnenie aktivít zameraných na zvýšenie povedomia, berieme túto úlohu za rovnako dôležitú ako implementovanie konkrétnych opatrení. Bez porozumenia verejnosti budú mať navrhované opatrenia iba čiastočnú účinnosť. Vyžaduje si to zručnosti a čas, preto tento projekt vytvára priestor na širokú podporu manažérov kvality ovzdušia v ich práci poskytovanú Koordinačnou jednotkou (aktivita C1.2), expertmi zo SAŽP a komunikačnými manažérmi (aktivity C2 a E). MKO udržujú kontakty aj s projektovými partnermi na SHMÚ s ohľadom na špecifické otázky v oblasti monitorovania a modelovania kvality ovzdušia.

V tabuľke nižšie uvádzame kompletný tím manažérov kvality ovzdušia, vrátane ich kontaktných informácií podľa regionálneho členenia.

Tab. 1: Regionálne členenie manažérov kvality ovzdušia

Meno	Organizácia	E-mail	Región
Juraj Burda	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	juraj.burda@enviro.gov.sk	BSK
Michal Dávid	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	michal.david@enviro.gov.sk	BSK
Jozef Wallner	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	jozef.wallner@enviro.gov.sk	BSK
Katarína Mičáková	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	katarina.micakova@enviro.gov.sk	TTSK, TSK
Marta Bejdáková	Trnavský samosprávny kraj	bejdakova.marta@trnava-vuc.sk	TTSK
Petra Baďurová Renčová	Trenčiansky samosprávny kraj	petra.badurova_rencova@tsk.sk	TSK
Anna Bohers	Slovenská agentúra životného prostredia	anna.bohers@sazp.sk	BBSK
Ladislav Bíro	Banskobystrický samosprávny kraj	ladislav.biro@bbsk.sk	BBSK
Nadežda Odnogová	Slovenská agentúra životného prostredia	nadezda.odnogova@sazp.sk	ZSK
Ivana Fiťmová	Žilinský samosprávny kraj	ivana.fitmova@zilinskazupa.sk	ZSK
František Luterančík	Slovenská agentúra životného prostredia	frantisek.luterancik@sazp.sk	PSK
Dominik Lejko	Prešovský samosprávny kraj	dominik.lejko@vucpo.sk	PSK
Imrich Fekete	Slovenská agentúra životného prostredia	imrich.fekete@sazp.sk	KSK
Ján Rudy	Košický samosprávny kraj	jan.rudy@vucke.sk	KSK

3 VÝROČNÁ SPRÁVA O POKROKU MANAŽÉROV KVALITY OVZDUŠIA

Výročná správa o pokroku sa skladá z kapitol založených na návrhu projektu, výstupe 2.

3.1 HODNOTENIE PRÁCE MKO A POKROK V DOSIAHNUTÍ ICH CIEĽOV

Míľniky projektu a výsledky činnosti C1.1 (Manažéri kvality ovzdušia) a ich stav sú uvedené v samostatnej výročnej správe o pokroku. Táto kapitola sa zameriava na interné ciele a rozvoj. Najdôležitejším cieľom pre rok 2020 z hľadiska manažérov kvality ovzdušia bol proces prijímania a poskytnutia potrebných informácií o projekte, partneroch, zamestnávateľoch a rozsahu projektových aktivít, predovšetkým tých, ktoré sa týkajú riadenia kvality ovzdušia. Kompletný tím národnej siete manažérov kvality ovzdušia bol zamestnaný do 10. 8. 2020. Ak vezmeme do úvahy povinnú trojmesačnú skúšobnú dobu, náš tím bol skompletizovaný do 1. 11. 2020.

3.1.1 Programy na zlepšenie kvality ovzdušia

Podľa zákona o ovzduší vedie prekročenie špecifických úrovní znečisťujúcich látok v súvislosti s monitorovaním kvality ovzdušia k vyhláseniu oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO). Veľkosť a tvar ORKO modeluje a deklaruje SHMÚ na základe viacerých faktorov. Po vyhlásení ORKO má okresný úrad v sídle kraja (OÚSK), kde sa táto oblasť nachádza, 18 mesiacov na vypracovanie a zverejnenie programu na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO) v spolupráci so všetkými potrebnými inštitúciami, ako sú napríklad obce v ORKO, znečisťovatelia v tejto oblasti, správa ciest, SHMÚ, okresný úrad, samosprávny kraj a ďalšie. Nezávisle od tohto procesu majú OÚSK povinnosť minimálne raz za 3 roky skontrolovať, či je potrebná aktualizácia existujúcich PZKO.

Dôležitým poslaním projektu LIFE IP SK je poskytovať podporu, kapacity, odborné stanoviská a uľahčovať diskusie zamerané na návrh a implementáciu účinných opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia, podporiť prípravu aktualizácie PZKO a podporiť tvorbu nových, ak bude vyhlásená nová ORKO. Pred LIFE IP SK bol proces aktualizácie odkladaný na neurčito z dôvodu kapacitných obmedzení a nízkej priority. Po schválení tohto projektu vypracoval odbor ochrany ovzdušia na MŽP SR metodický pokyn pre OÚSK na aktualizáciu PZKO. Správu o kvalite ovzdušia na Slovensku 2019 zverejnilo SHMÚ v septembri 2020 a odbor ochrany ovzdušia pripravil oficiálny list adresovaný OÚSK s pokynom na začatie procesu revízie PZKO. Tu prichádza na rad integrovaný projekt „Populair“ - LIFE IP SK, ktorý má pomôcť s procesom a dosiahnuť výrazný pokrok smerom k lepšiemu a efektívnejšiemu PZKO. Hlavné úlohy smerujúce k úspešnej publikácii majú byť splnené v roku 2021 a bude nasledovať ich implementácia. Teoretické postupy stanovené koordinačnou jednotkou vykonávajú MKO postupne. Počas celej prípravy PZKO sa bude OÚSK s podporou MKO riadiť požiadavkami zákona o ovzduší a metodickým pokynom vydaným odborom ochrany ovzdušia.

Tab. 2: Kroky prípravy PZKO z pohľadu manažéra kvality ovzdušia

Kroky	Status	Progres
Nadviazať komunikáciu s OÚSK	HOTOVO	7/8 krajov[1]
Preskúmať a vyhodnotiť vzťahy, kapacity, postupy, hrozby v rámci OÚSK pomocou dotazníka	HOTOVO	7/8 krajov
Nadviazať komunikáciu s príbuznými inštitúciami zodpovednými za riadenie kvality ovzdušia	V PROCESE	7/8 krajov[2]
Pripraviť preskúmanie existujúceho PZKO (odpočet)	V PROCESE	5/8 krajov
Analyzovať preskúmanie PZKO	V PROCESE	9/11 ORKO[3]
Navrhnúť pracovnú skupinu pre PZKO	V PLÁNE	X
Zorganizovať pracovnú skupinu pre PZKO (s OÚSK)	V PLÁNE	X
Komunikovať a podporovať zapojené inštitúcie pri navrhovaní účinných opatrení	V PLÁNE	X
Zhromaždiť potrebný kľúčový základný materiál pre SHMÚ na prípravu analýzy pre nový, aktualizovaný PZKO	V PLÁNE	X
Poskytnúť OÚSK potrebný materiál na prípravu PZKO	V PLÁNE	X
Spolupráca pri publikácii PZKO	V PLÁNE	X
Fáza implementácie PZKO	ZAČIATOK 2022	X

Manažéri kvality ovzdušia začali s revíziou PZKO v októbri 2020 a zatiaľ nezískali revízie všetkých existujúcich PZKO, ako je uvedené v tabuľke 2. V tejto správe je zahrnutých 9 revízií z 11. Implementáciu od roku 2018 nebolo možné skontrolovať napríklad na OÚSK v BB. Opatrenia v PZKO navrhujú aj ďalšie zapojené inštitúcie, ale keďže PZKO nebol aktualizovaný 7 rokov, niektoré z týchto inštitúcií medzičasom zanikli. Ďalej uvádzame tabuľku s vysvetlením základných informácií o každom z platných PZKO.

Tab. 3: Základné informácie o PZKO[4]

OÚSK	PZKO	Vydaný	Odpočet	Plánovaná aktualizácia
Bratislava	Bratislava	2016	2020[5]	Do 12/2021
Košice	Košice, Veľká Ida, Sokoľany, Bočiar, Haniska	2013	2017	
	Krompachy	2013	2017	
Banská Bystrica	Banská Bystrica	2013	2018	

[1] MKO v čase predkladania tejto správy pokrývajú 7 z 8 krajov Slovenska, pretože Nitriansky kraj nemá vyhlásenú ORKO a Nitriansky samosprávny kraj nesúhlasil s tým, aby bol projektovým partnerom.

[2] Všetci MKO do istej miery nadviazali komunikáciu s ostatnými zapojenými inštitúciami v regióne. Je potrebný ďalší vývoj.

[3] MKO v čase predloženia tejto správy pokrývajú 11 aktuálne deklarovaných ORKO, pretože mesto Nitra bolo nedávno vyňaté zo zoznamu ORKO.

[4] Tento súhrn revízií je platný v januári 2021 a všetky spomenuté OÚSK, s vyhlásenou ORKO v ich kompetencii, aktualizujú dané PZKO do konca roku 2021.

[5] PZKO pre bratislavskú aglomeráciu bol zrušený 13.11.2018. Nový PZKO ešte nebol vydaný.

	Jelšava, Lubeník, Chyžné, Magnezitovce, Mokrá Lúka, Revúcka Lehota	2013	2017	
	Hnúšťa, od Hnúšťa-Likier po Tisovec	2013	2017	
Prešov	Prešov a Ľubotice	2014	2018	
Trenčín	Prievidza	2013	2017	
	Trenčín	2013	2017	
Žilina	Ružomberok, Likavka	2013	?	
	Žilina	2013	?	
PZKO, ktoré nie sú zahrnuté do procesu preskúmania, z dôvodu zrušenia daného ORKO pred LIFE IP SK: Trnava, Nitra, Strážske, Vranov nad Topľou, Senica, Žiar nad Hronom, Martin a Vrútky.				

3.1.2 Školenia

Pred ďalšími odbornými školeniami sa každý MKO zúčastnil interného uvítacieho školenia organizovaného inštitúciou prijímajúceho partnera. Súčasťou tohto uvítacieho školenia bolo aj predstavenie ďalším pracovným oddeleniam, aby sa zabezpečilo, že MKO porozumejú štruktúre a kolegom schopným pomôcť v konkrétnych otázkach.

Všetkým MKO bol tiež poskytnutý výber študijných materiálov, aby sa zoznámili s projektom a témou kvality ovzdušia, vrátane:

- Návrh projektu
- Legislatíva ochrany ovzdušia
- Stav kvality ovzdušia na Slovensku
- Ďalšie príslušné materiály, ako napríklad:
    - Národný program znižovania emisií
    - Stratégia pre redukciu PM_{10}
    - Programy pre zlepšenie kvality ovzdušia v danom kraji
    - Zoznam osvedčených postupov opatrení v oblasti kvality ovzdušia v celej Európe
    - Návrh metodického pokynu k príprave PZKO

Prvé školenie MKO, ktoré sa uskutočnilo 18. - 19. augusta 2020 v Bratislave, bolo zamerané na tieto témy:

- Úvod do projektu
- Činnosti a úlohy MKO pre rok 2020
- Súčasná legislatíva o kvalite ovzdušia a jej budúcnosť
- Kvalita ovzdušia na Slovensku
- Príprava a aktualizácia PZKO
- Interaktívne cvičenia (silné-slabé stránky projektu, myšlienková mapa MKO potenciálu)

Po prvom školení nasledovalo zaslanie zhŕňajúceho materiálu a online testu, pripraveného koordinačnou jednotkou prostredníctvom formuláru Google. Výsledky boli systémom vyhodnocované automaticky. Ukázalo sa, že všetci MKO získali potrebné informácie o projekte a základoch kvality ovzdušia a sú pripravení prehĺbiť svoje vedomosti v týchto oblastiach. Je potrebné spomenúť, že dôležitá spätná väzba bola adresovaná koordinačnej jednotke, bolo potrebné zlepšiť a ujasniť komunikáciu a koordináciu pre lepšiu spoluprácu.

Druhé školenie, ktoré sa konalo v Žiline 22. - 23. septembra 2020, bolo zamerané na:

- Efektívne riadenie kvality ovzdušia – metodický pokyn k príprave PZKO
- Monitorovanie, modelovanie a hodnotenie kvality ovzdušia - základy pre MKO
- Lokalizácia hotspotov znečistenia ovzdušia - prezentácie MKO a diskusia
- Dostupné mechanizmy financovania na podporu opatrení v oblasti kvality ovzdušia

Po druhom školení zaslala koordinačná jednotka zhrňujúci materiál, ktorý sa zameral na témy diskutované počas školenia, pre potvrdenie získaných vedomostí MKO.

Tretie školenie, ktoré sa konalo online 26. - 29. októbra 2020, bolo zamerané na:

- Programy na zlepšenie kvality ovzdušia v Českej republike
- Kotlíková dotácia v Českej republike
- Vykurovacie zariadenia v domácnostiach – prezentácia Komory kominárov
- Efektívna komunikácia - šírenie, sociálne siete a osobné skúsenosti
- Obnoviteľné zdroje energie v domácnostiach - mechanizmus financovania „Zelená domácnostiam II“
- Príklady osvedčených postupov zo zahraničia
- Ako komunikovať správnu techniku vykurovania domácnosti

Tretie školenie prebiehalo online, pri ktorom sa vyskytli technické problémy, ale vzhľadom na neskúsenosť vo vedení online školení sa koordinačná jednotka ponaučila, najmä v oblasti technologických špecifík online školenia a potenciálu interaktivity. Celkovo bola spätná väzba pozitívna a kľúčovým predpokladom bolo zapojenie ďalších odborníkov do školení, čo koordinačná jednotka vzala na vedomie a prinesie lepšie nastavenie školení.

Štvrté školenie sa v roku 2020 nerealizovalo z dôvodu časových obmedzení a problémov vo formáte, pretože toto školenie malo byť zamerané na zdokonaľovanie mäkkých zručností MKO. Školenie bude realizovať profesionálna spoločnosť, aby sa zaručila vysoko kvalitná odborná príprava, pretože tieto zručnosti sú popri hľadaní riešení pre MKO kľúčové pri dosahovaní konsenzu medzi oponujúcimi skupinami, facilitácii dôležitých stretnutí a deeskalácii obáv verejnosti.

Podrobné školiace programy sú uvedené v prílohe C. Celkovo sa v roku 2020 uskutočnili 3 školenia, z toho 2 školenia sa konali za fyzickej účasti a 1 školenie sa uskutočnilo online ako reakcia na preventívne opatrenia proti šíreniu COVID-19.

Od novembra 2020 sa stretnutia a školenia organizujú každý týždeň online. Tieto týždenné hovory sú primárnym zdrojom koordinácie medzi manažérmi kvality ovzdušia, čo umožňuje podrobnejšie

diskusie o uskutočnených, ako aj o nadchádzajúcich činnostiach. Počas každo-týždenného hovoru sa MKO striedajú pri prezentácii rôznych tém týkajúcich sa kvality ovzdušia, aby si zlepšili svoje prezentačné schopnosti, digitálnu gramotnosť a navzájom sa učili v pomerne nových, ale relevantných témach.

3.1.3 Kooperácia s okresnými úradmi v sídle kraja (OÚSK)

Na základe odbornej prípravy bolo v roku 2020 nasledujúcou aktivitou MKO nadviazať komunikáciu s inštitúciami zodpovednými za riadenie kvality ovzdušia vo vybraných krajoch, konkrétne s okresnými úradmi v sídle kraja. Táto spolupráca je kľúčom k ďalším úlohám a cieľom stanoveným pre MKO v budúcich projektoch, pretože OÚSK sú zodpovedné za vydávanie PZKO. Všetky požadované štatistiky, analýzy, modely a opatrenia sa zhromažďujú na OÚSK a zhromažďujú sa v PZKO. Pre lepšie pochopenie tohto procesu MKO pripravili dotazník, ktorý revidovala koordinačná jednotka a ďalej MKO upravili, aby bol čo najpraktickejší.

Tento dotazník bol použitý na úvodných stretnutiach MKO so zástupcami OÚSK na konzultáciu a diskusiu o nasledujúcich otázkach:

- Informovanie verejnosti o kvalite ovzdušia
- Proces prípravy PZKO
- Odborné konzultácie týkajúce sa PZKO
- Procesy finalizácie PZKO
- Hodnotenie implementácie PZKO

Okresné úrady väčšinou radi poskytli odpovede. Z týchto dotazníkov vyberáme niekoľko poznatkov:

- Slovenská inšpekcia životného prostredia nie je zvyčajne zapojená do procesu prípravy PZKO. MKO budú ďalej skúmať možnosti spolupráce.
- Stretnutia OÚSK s inými inštitúciami zodpovednými za navrhovanie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia sa konali nepravidelne, podľa potreby. Zabezpečenie pravidelného kontaktu a vytváranie komunikačných mostov medzi spolupracovníkmi zlepší finálne znenie PZKO.
- Odborné poradenské firmy nie sú zvyčajne zapojené do procesu prípravy PZKO, väčšinu analýz robí SHMÚ. Ak sú zapojené niektoré firmy, tak spolupracujú s inými inštitúciami, napríklad s obcami.
- Príprava PZKO môže byť pomerne rýchla, vypracovanie môže trvať 6 mesiacov, ale kvalita materiálu, účinnosť navrhovaných opatrení a dôkladná analýza súčasnej situácie by nemali byť na úkor časovej tiesne.
- Vo verejnosti nedošlo k nijakej zmene správania. PZKO sa zvyčajne vníma ako dokument povinný pre zodpovedné inštitúcie, a nie pre bežných ľudí. To by sa mohlo zmeniť zásahmi a šírením osvety MKO.
- Legislatíva je základ, OÚSK nebude vyžadovať nič nad rámec zákona, aj keď je to v prospech verejnosti. MKO sa čiastočne zamerajú na zlepšenie situácie, navrhovanie a diskusiu o možných opatreniach, ktoré nemusia byť drahé, ale pomôžu pri šírení myšlienky kvality ovzdušia naprieč verejnosťou.

- Ľudské kapacity na OÚSK sú obmedzené, pretože príprava PZKO sa vyžaduje iba v určitej dobe v určitom trvaní. MKO sa budú javiť ako mimoriadne užitoční pri plnení tejto aktivity s OÚSK, ale je dôležité nájsť rovnováhu, pretože MKO nie je zodpovedný za zverejnenie PZKO.
- Verejnosť a verejné konania sa vždy konajú v súlade so zákonom. Projekt LIFE IP SK priblíži verejnosti možnosť komentovať PZKO pred jeho zverejnením, v rámci online platformy pre verejnosť.
- Kontrola PZKO sa vykonáva výlučne na základe pokynu MŽP SR. Existuje iba jedna výnimka, keď je jeho odpočet tiež súčasťou regionálneho plánu hlavných úloh. MKO si dali tú námahu a boli schopní získať takéto odpočty od takmer všetkých okresných úradov v sídle kraja, zvyšok získajú začiatkom roku 2021.

3.1.4 Kooperácia s inými inštitúciami

MKO tiež zahájili komunikáciu s niekoľkými obcami, najmä s tými, ktoré priamo spadajú do oblastí riadenia kvality ovzdušia, ako sú magistrát mesta Bratislava, Trenčín, Jelšava a Prešov, kde MKO na pochopenie potrieb každej obce a hľadanie spôsobov spolupráce použili ďalší dotazník. Medzi ďalšie kontaktované obce patria Pochabany, Bolešov, Podhradie, Ivánka pri Dunaji, Nové Zámky, Súľov, Senec, Sereď, Nižný Hrušov, Hencovce, Olcnava a tiež niekoľko bratislavských okresov, ktorých kompetencie sú z hľadiska zákona o ovzduší totožné s obcami. MKO nadviazali kontakty s ďalšími obcami, ale kvôli pandemickým obmedzeniam proti šíreniu COVID-19 sa ďalšie osobné stretnutia nekonali. Väčšina komunikácie sa uskutočňovala telefonicky alebo online bez ďalších merateľných výsledkov do konca roku 2020, oslovené obce však postupne získavajú lepší prehľad o projekte aj problematike kvality ovzdušia.

Pokiaľ ide o ďalšie inštitúcie, MKO spolu s koordinačnou jednotkou dosiahli významný pokrok v oslovovaní mimovládnych a vzdelávacích organizácií, ako sú DAPHNE, Živica, Smart Cities Club, CEPTA, CEPA a projekty Clairo, Clean Air a Air Tritia. Ostatné projekty súvisiace s problematikou projektu LIFE IP SK boli oslovené a spolupráca evidovaná v rámci aktivity E3, ktorej výkon zabezpečil partner PEDAL Consulting.

3.1.5 Interné indikátory progresu MKO

Indikátory pokroku vypracovala koordinačná jednotka na základe spätnej väzby od projektového riadenia a SAŽP. Ukazovatele boli navrhnuté pre konkrétne úlohy MKO, aby sa mohli sústrediť na príslušné metódy plnenia projektu. Oficiálne ukazovatele projektu sú príliš všeobecné a zohľadňujú iba konečný výsledok implementácie projektu. MKO potrebovali konkrétnejšie denné ukazovatele. V tejto súvislosti boli ukazovatele rozdelené do matice dvoch škál- „priamosť“ a „odbornosť“. Priamy kontakt bol obmedzený kvôli pandémii COVID-19 a MKO sa zamerali na indikátory týkajúce sa médií a úradov, ako je uvedené vyššie (spolupráca s OÚSK a inými inštitúciami).

Tab. 4: Matica indikátorov progresu MKO

	Laický	***Odborný***
Priamy	*Prijaté a vybavené podnety verejnosti* *Aktívna účasť na podujatiach spojených s kvalitou ovzdušia* *Diseminácia – Navštívené domácnosti v zime (energetická efektivita)* *Diseminácia – Navštívené domácnosti v lete (vlhkosť dreva uloženého na vykurovanie domácnosti)*	*Navštívené školy* *Navštívení lekári* *Navštívené cirkevné organizácie* *Prepojenie s inými tematicky prepojenými projektmi* *Spojenie s občianskymi aktivistami, občianskymi združeniami, zástupcami mesta* *Evidencia verejných budov vyžadujúcich rekonštrukciu*
Nepriamy	*Publikácie v tlačených a online médiách* *Rozhovory v médiách* *Aktivita na sociálnej sieti* *Obsah pre webovú stránku projektu populair.sk* *Štvrťročné správy pre regionálny newsletter*	*Kontaktovanie obcí v ORKO a mimo ORKO (s dotazníkom)* *Kontaktovanie OÚSK (s dotazníkom)* *Analýza dostupných relevantných dokumentov súvisiacich s kvalitou ovzdušia publikovaných v rámci konkrétnej ORKO* *Analýza realizovaných a plánovaných projektov týkajúcich sa kvality ovzdušia v rámci konkrétnej ORKO* *Schválené a prijaté opatrenia navrhnuté MKO* *Počet predložených a úspešných projektov*

3.1.6 Začínajúce “priame” aktivity

Okrem „pilierovej“ práce MKO v súvislosti s nadviazaním spolupráce s úradmi, pomáhali tiež pri mnohých výstupoch projektu, ako sú mediálne výstupy, interakcie na sociálnych sieťach, organizovanie podujatí, príprava analýz ďalších projektov a strategických dokumentov týkajúcich sa kvality ovzdušia a tiež príprava ich vlastných prezentačných materiálov, ktoré sú pripravené na komunikáciu s rôznymi cieľovými skupinami ohľadom projektom plánovanej diseminácie. MKO tiež pomohli pri stanovení rámca a návrhu národného indexu kvality ovzdušia, ktorý sa bude implementovať začiatkom roku 2021.

Rozsah práce MKO sa v priebehu roka rozširoval a mnohé z ich dosiahnutých úspechov projekt nevyžadoval presne, ale pomohol k nim proaktívny prístup tímu. Vyberáme niekoľko z nich:

- Začali rokovania o mobilnom monitorovaní v obciach Jelšava, Nižný Hrušov a Ivánka pri Dunaji (BBSK, PSK, MŽP SR)
- Študijná návšteva v Nových Zámkoch, kde sa časť MKO dozvedela viac o osvedčených postupoch príspevkovej organizácie mesta vyrábajúcej pelety pre sociálne znevýhodnených obyvateľov v dôchodkovom veku (MŽP SR)
- Plánovanie otvorených diskusií o kvalite ovzdušia vo farnosti Petrovice (ŽSK)
- Plánovanie prednášok o KO na základnej škole v Čadci a Kysuckom Novom Meste (ŽSK)
- Návšteva a stretnutie s koordinátormi projektu Air Tritia s predstavením ich pokroku (MŽP SR)
- Účasť na ďalších diskusiách, seminároch a workshopoch Inštitútu environmentálnej politiky, Slovenskej agentúry pre životné prostredie, projektu Air Tritia, EURACTIV, SHMÚ (všetci)
- Všetci MKO pripravili vlastné prezentácie analyzujúce súčasný stav kvality ovzdušia v ich regióne a taktiež lokalizovali potenciálne hotspoty, ktoré môžu mať podpriemernú kvalitu ovzdušia
- Aktualizácia osnov projektu GLOBE pridaním podkapitoly kvality ovzdušia do kapitoly o atmosfére, vytvorenie doplnkového študijného leporela (MŽP SR)

Proaktívni sú najmä MKO v Banskobystrickom kraji, ktorí nadviazali niekoľko nových a inšpiratívnych spojení v súvislosti s celonárodnou sieťou manažérov kvality ovzdušia:

- Úvodná diskusia o ekocentre v Banskej Štiavnici a Jelšave
- Spolupráca a príprava pracovných listov s triedami z 11 rôznych stredných škôl, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávneho kraja, projektového partnera a zamestnávateľa MKO.
- Nadviazanie budúcej spolupráce s dvoma cirkevnými organizáciami v Jelšave a Zvolenskej Slatine
- Kontaktovanie viacerých občianskych združení: OZ Slatinka, OZ Včelí kRaj, Nadácia Ekopolis
- Evidencia dvoch verejných budov vo vlastníctve samosprávneho kraja, ktoré si vyžadujú obnovu, vrátane zlepšenia energetickej efektivity

Ako táto správa ukazuje, rozsah práce MKO je široký a flexibilný tak, aby vyhovel rôznym príležitostiam, ktoré zahŕňajú zlepšenie kvality ovzdušia, zvyšovanie povedomia verejnosti a nadväzovanie vzťahov v celom spektre inštitúcií, čo zaisťuje, že MKO skutočne konajú prepojovacím spôsobom.

3.1.7 Hodnotenie progresu MKO koordinačnou jednotkou

Prvý rok projektu LIFE IP SK bol nepochybne náročný. Procesy prijímania pracovníkov sa oneskorili, takmer všetky osobné návštevy, konzultácie, workshopy, udalosti, či konferencie boli zrušené. Školenia pre MKO sa začali neskoro a museli tiež prejsť do online prostredia. Napriek komplikáciam sa projekt posúval vpred a začal svoju implementáciu, tím zostal flexibilný a postupoval v rámci možností stanovených obmedzeniami, ktoré nemohli členovia tímu ovplyvniť. Manažéri kvality ovzdušia dokázali dobre zapadnúť do svojich inštitucionálnych tímov a naučili sa tiež svoju administratívnu agendu. Sieť MKO sa skladá z ľudí s rôznym zázemím a záujmami, čo je podľa nás pridaná hodnota a tím sa postupne spoznáva. Bol implementovaný systém „dvojičiek“, takže každý región je pokrytý dvoma MKO. Chceli by sme spomenúť špeciálnu úlohu MKO Kataríny Mičákovej, ktorá pôsobí ako “dvojička” pre dva regióny - Trenčiansky a Trnavský kraj, ale v roku 2020 pomáhala aj v Bratislavskom regióne.
MKO v Banskej Bystrici, Ladislav Bíro a Anna Bohers taktiež vytvárajú pozitívnu spätnú väzbu, ktorá môže v budúcnosti pomôcť aj ďalšej reputácii MKO naprieč krajinou. Koordinačná jednotka vníma, že štartovacia čiara bola pre každého MKO iná s obmedzenými znalosťami kvality ovzdušia, systému fungovania a kompetencií samosprávneho kraja a štátneho systému. MKO sú aktívni na celom Slovensku a kvôli pandemickým opatreniam proti šíreniu COVID-19 sa nemohli stretávať tak často, ako by bolo optimálne. Napriek tomu vnímajú projektové nastavenie, že byť súčasťou väčšieho tímu je dôležité a MKO sa inšpirujú a navzájom si pomáhajú. Ďalej sumarizujeme kľúčové výsledky z prvého roku pokroku medzi manažérmi kvality ovzdušia vo forme SWOT analýzy.

Tab. 5: SWOT analýza

	Pozitívne	Negatívne
Interné	**Silné stránky:** • Medziinštitucionálny tím MKO chápe potrebu súdržnosti a dobre komunikuje • Supervízori slúžia ako významná opora, ale aj odborná a administratívna pomoc pri práci MKO • Rozdiely medzi skúsenosťami MKO tvoria silnejší a komplexnejší tím • Priame spojenie s MŽP SR zlepšuje poskytovanie informácií	**Slabé stránky:** • Rozdiel medzi skúsenosťami vedie k pomalšej implementácii projektu a vyžaduje dôkladný študijný plán pre MKO, ktorý zdôrazňuje mäkké zručnosti • Medziinštitucionálny tím čelí rôznym inštitucionálnym problémom, ktoré sa nedajú vyriešiť na projektovej úrovni (politika, legislatíva, personál) • Štruktúra projektu ešte nie je optimalizovaná a občas zlyháva v efektívnej komunikácii
Externé	**Príležitosti:** • MKO zamestnaní rôznymi orgánmi v rámci jedného projektu sú dokonalou dispozíciou na premostenie týchto orgánov a ďalších • Zvyšuje sa záujem o kvalitu ovzdušia, čo je zdôraznené oficiálnou správou prezidentky SR. Efektívne využitie sociálnych médií a webových stránok projektu môže vyvolať značný záujem. • Nízke až žiadne personálne kapacity na OÚSK pre prácu na PZKO otvárajú MKO dvere na úplnú integráciu svojej agendy do nového PZKO.	**Hrozby:** • Pandémia COVID-19 obmedzila väčšinu cieľov diseminácie a komunikácie MKO. Je potrebné pokračovať a zamerať sa na online prostredie a zdokonalený plán činností vykonávaných osobne, ktorý bude brať do úvahy aktuálny stav pandémie a platných opatrení proti jej šíreniu. • Kotlíková dotácia plánovaná ako komplementarita práce MKO ešte nebola potvrdená a môže byť zrušená, čo si bude vyžadovať úpravu niekoľkých kľúčových projektových aktivít vrátane C1.1 - MKO.

3.1.8 Hodnotenie supervízormi

Každý MKO zamestnaný samosprávnym krajom má svojho supervízora, ktorého úlohou je podpora MKO na odbornej a inštitucionálnej úrovni. Ich kompetenciou v rámci projektu je tiež štvrťročné schvaľovanie pokroku MKO a v novembri boli požiadaní o vyplnenie formulára spätnej väzby na rôzne témy týkajúce sa práce MKO, ich integrácie v rámci inštitúcie, systému „dvojičiek" a spolupráce s projektovým manažmentom. MKO zamestnaní SAŽP nemajú supervízora, ale vedúca činnosti Ing. Zuzana Lieskovská bola ochotná zhostiť sa aj tejto úlohy. Pre rok 2021 bude túto úlohu na SAŽP zastrešovať Mgr. Jana Paluchová. Na MŽP SR túto úlohu zastupoval tím koordinačnej jednotky.

Supervízori sú vo všeobecnosti spokojní s pokrokom, schválili jednotlivé indikátory práce MKO a poskytli užitočnú spätnú väzbu v súvislosti s úpravou modelu koordinácie. MKO sú v organizáciách dobre integrovaní iba s určitými komplikáciami, ktoré si vyžadujú čas na pochopenie administratívneho systému, štruktúry oddelení a hlavných rolí kolegov v rámci prideleného oddelenia, pretože ich agenda sa môže úplne líšiť od tejto agendy projektu LIFE IP SK.

MKO postupne získavajú nové poznatky o téme kvality ovzdušia, je však potrebných viac školení, seminárov, konferencií a workshopov. Rozširovanie formátov učenia a poskytovanie interaktívnejších možností zlepší ich tempo učenia a osobný záujem. Musíme tiež zdôrazniť skutočnosť, že pre MKO to bola veľmi krátka doba na to, aby získali príslušné informácie a otestovali ich v reálnom svete, aby plne začlenili porozumenie témy do svojej praxe. Túto tému dôkladne posúdime v správe o pokroku z roku 2021. Dostali sme tiež negatívnu spätnú väzbu týkajúcu sa znalostnej základne MKO, ktorú bude potrebné riešiť z pohľadu koordinačnej jednotky. Na základe spätnej väzby niekoľkých supervízorov je potrebné ďalšie overovanie vedomostí MKO, aby sa zabezpečilo, že implementujú kritické a komplexné myslenie v súvislosti s kvalitou ovzdušia a súvisiacimi témami. Znalosti o projekte a práca v súlade s projektom sú dve samostatné otázky, pričom práca v súlade s projektom naďalej ostáva predmetom, na ktorom MKO pracujú, pretože ich práca sa neustále vyvíja a koordinátor spolu s koordinačnou jednotkou musia byť jednotní v komunikácii a úlohách, ktoré sú MKO pridelené.

Pokiaľ ide o ďalšiu prácu koordinačnej jednotky s MKO, je potrebné získať viac praxe a manažérom kvality ovzdušia by malo byť naďalej poskytované poradenstvo. Väčšinou sú aktívni vo svojej práci, študujú, komunikujú a pripravujú všetky požadované úlohy, ale bez praxe môže nedostatok pokynov viesť manažérov k menšej efektivite. V tejto veci pomáhajú supervízori, v každodenných administratívnych prípadoch, ako aj koordinačná jednotka v prípadoch týkajúcich sa odborných oblastí projektu.

Ako hlavné problematické oblasti pre MKO uviedli supervízori tieto:

- Interné ukazovatele - Ako bolo vysvetlené vyššie v tejto správe, obavy už boli zohľadnené a ukazovatele boli pripravené. Na rok 2021 sa pripravujú ďalšie kroky na zmenu zamerania na online šírenie, tieto kroky revidujú MKO podľa potreby.
- Stanovenie priorít - Stanovenie priorít a práca na viacerých úlohách súčasne by mali byť pre MKO štandardnou zručnosťou, aj keď sme pri hodnotení MKO zaznamenali obavu supervízora. Rok 2020 bol z hľadiska pracovnej zložitosti pomerne jednoduchý. Táto otázka sa bude riešiť,

až keď začne predstavovať hrozbu pre skutočný pokrok v rámci práce MKO, čo vyjadril supervízor a koordinačná jednotka to vzala na vedomie.

- Odbornosť - Týka sa to hlavne školení a bol zavedený nový formát týždenných hovorov, ktorý umožňuje pravidelný kontakt, poskytuje priestor na vzájomné učenie sa, ale tiež môžu MKO zdieľať otázky s koordinačnou jednotkou, ktorá v prípade pochybností postúpi tieto otázky iným odborníkom.
- Administratívna agenda - každá inštitúcia má svoje vlastné postupy a MKO ich musia dodržiavať.

3.1.9 MKO sebahodnotenie

Manažérom kvality ovzdušia bol administrovaný online dotazník rozdelený do 6 častí, 5 podkapitol zodpovedajúcich tejto správe a posledná, šiesta časť bola zameraná na sebahodnotenie a hodnotenie pokroku projektu všeobecne.

Pokiaľ ide o hodnotenie, MKO hodnotia svoj pokrok pozitívne s vysokou snahou pokračovať, učiť sa, precvičovať a aplikovať vedomosti v implementácii v reálnom svete. V priebehu sebahodnotenia je ďalšou konzistentnou témou mierny chaos v komunikácii a zadávaní úloh, ktorý bude potrebné vylepšiť na úrovni koordinátora, SAŽP a koordinačnej jednotky. Ďalším rámcom pozitívnej spätnej väzby je, že MKO chápu, že vždy existuje priestor na zlepšovanie, čo je veľmi dôležité, najmä v prípade projektu, ktorý sa tiež neustále vyvíja. Poslednou opakujúcou sa témou sebahodnotení sú problémy s technickým vybavením, ktoré nie je vždy vhodné na prácu z domu, čo mohlo skomplikovať pefektivitu práce niekoľkých MKO.

Na otázku získaných poznatkov o konkrétnych témach týkajúcich sa kvality ovzdušia (na škále 1 - 5) MKO odpovedali nasledovne:

Tab. 6: Zhrnuté hodnotenie získaných vedomostí z konkrétnych tém podľa MKO

Téma	Skóre	Komentár koordinačnej jednotky
Legislatíva	2,3	Je potrebné, aby MKO ďalej študovali túto tému a doplňujúce témy, ako sú legislatíva o zmene klímy a odpadovom hospodárstve. Vláda plánuje nový zákon o ovzduší schváliť začiatkom roku 2022.
Projekt	1,5	Pomerne sebavedomé hodnotenie ukazujú známky dobrého pokroku, aj keď je nevyhnutná pravidelná aktualizácia projektových pokynov, otázok a odpovedí a ďalších nástrojov.
Kvalita ovzdušia	1,9	Pozitívne sebahodnotenie v získavaní vedomostí o kvalite ovzdušia tiež naznačuje, že pokrok v učení smeruje správnym smerom. Na nasledujúcich školeniach budú predstavené doplňujúce témy s cieľom pochopiť širší kontext.
Finančné mechanizmy	2,9	Bude potrebné znovu zaškoliť MKO v zložitej téme finančných mechanizmov, upraviť obsah a spôsob prezentácie a s vybranými odborníkmi venovať diskusii s MKO na túto tému dlhší čas.
VÚC	1,7	Bolo zaznamenané pozitívne sebahodnotenie, skóre naznačuje, že integrácia MKO v rámci inštitúcie a priestor na štúdium a prax boli dostatočné.
Opatrenia	1,9	Učenie o existujúcich a úspešných opatreniach v oblasti kvality ovzdušia je relevantné pre tvorivosť MKO a ich spoluprácu na PZKO. Každé školenie by malo obsahovať niekoľko príkladov.
Mäkké zručnosti	2,3	Mäkké zručnosti sú jednou z priorít, ktoré pomôžu MKO postupovať v práci, pretože ich prvý dojem, prezentácia a facilitácia zvýšia počet príležitostí na spoluprácu.

Medzi zaujímavé typy úloh MKO patrí tvorivá práca - napríklad príprava prezentácií, interpretácia údajov, hodnotenie KO, analýza strategických dokumentov, mediálne výstupy. Iné pozitívne vnímané typy práce sú orientované interpersonálne - ako napríklad prezentácie, komunikácia s úradmi, komunikácia so zainteresovanými inštitúciami. Naopak, namáhavé a problematické typy úloh sú väčšinou tie abstraktné a orientované na procesy, ako napríklad poznávanie finančných mechanizmov, preskúmanie PZKO a tiež administratívna záťaž a analýza strategických dokumentov (táto úloha polarizovala MKO v prístupe k nej).

MKO boli tiež požiadaní, aby sa ohodnotili v schopnosti pracovať nezávisle (priemerné skóre: 1,9), pracovať kvalitne (1,9) a ich produktivita (1,8) na stupnici od 1 (skvelá) do 5 (neuspokojivá). Toto skóre predstavuje pomerne dobre pripravených MKO na vykonávanie ich pracovnej agendy bez nevyhnutného zásahu až na jednu výnimku, ktorej sa príslušne bude venovať koordinačná jednotka a nadriadení. Medzi často uvádzané spôsoby zlepšenia produktivity patria:

- osobný kontakt a pravidelná komunikácia s kolegami a „dvojičkami“ MKO
- správne technické vybavenie
- materiály na prácu pri diseminačných činnostiach, ako aj na pracovných stretnutiach
- jasne stanovené ciele a schéma ich dosiahnutia

V oblasti zlepšovania produktivity v roku 2021 sa niektoré oblasti prekrývali, vyberáme niekoľko najviac spomínaných z nich:

- nácvik modelových situácií (počas školení)
- lepšie zdieľanie projektových, mediálnych a legislatívnych materiálov (databanka)
- opakovanie školení a viac času na diskusiu
- technické vybavenie (v súvislosti s významným prechodom na prácu z domu)
- projektový manažment

Musíme tiež pripomenúť opatrenia proti šíreniu COVID-19, ktoré spôsobili množstvo spomínaných neúspechov v produktivite. Úlohou koordinačnej jednotky do budúcnosti je nájsť spôsoby, ako ich zohľadniť, a poskytnúť MKO stabilnú komunikačnú platformu, potrebné materiály, jasnejšiu komunikáciu a interaktívne komplexné školenia.

3.2 ZNIŽOVANIE EMISIÍ ZNEČISŤUJÚCICH LÁTOK Z VYKUROVANIA DOMÁCNOSTÍ (PM_{10}, $PM_{2,5}$, BENZO(A)PYRÉN) VO VYBRANÝCH OBCIACH PODIEĽAJÚCICH SA NA PROJEKTE LIFE

Výsledky projektu v rámci tejto časti správy o pokroku projektu nie je možné v tejto fáze realizácie projektu vyhodnotiť. V kapitole je popísaný plán mobilného monitoringu, ktorý je realizovaný projektovým partnerom SHMÚ v rámci projektovej aktivity D. Dôležité je tiež zohľadniť významné zmeny v kvalite ovzdušia v dôsledku pandémie COVID-19. Z tohto dôvodu je potrebné výsledky porovnania roku 2020 s ktorýmkoľvek iným rokom vnímať v tomto kontexte. Zmena v KO bude zaznamenaná v Správe o kvalite ovzdušia 2020, ktorú publikuje SHMÚ v prvom polroku 2021.

3.2.1 Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia

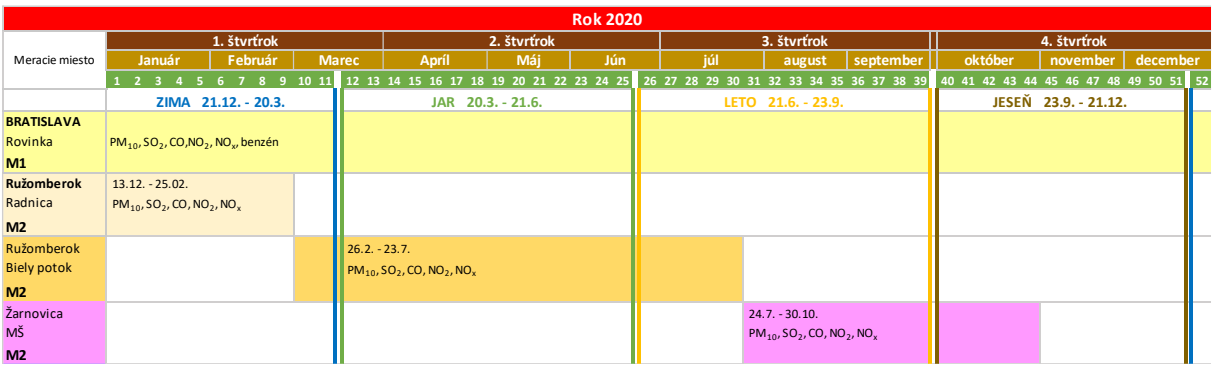
Úplné znenie Správy o kvalite ovzdušia na Slovensku 2019 v slovenskom jazyku je k dispozícii na: http://www.shmu.sk/File/oko/rocenky/2019_Sprava_o_KO_v_SR%20v3.pdf

Výročné správy o progrese MKO vypracované v nasledovných rokoch realizácie projektu budú obsahovať aj informácie o vývoji kvality ovzdušia v čase s cieľom popísať možný dopad aktivít projektu na kvalitu ovzdušia. Je však dôležité podotknúť, že vývoj kvality ovzdušia závisí od značného množstva faktorov, ktoré nie je možné kontrolovať. Preto nie je možné skutočné zníženie emisií pripísať výlučne aktivitám projektu, avšak pri vhodnej kvantifikácii (napr. počet vymenených kotlov na tuhé palivo za plynový) sa dopad na kvalitu ovzdušia dá odhadnúť.

3.2.2 Plán mobilného monitoringu

Súčasťou projektu LIFE IP SK je aktivita zameraná na meranie kvality ovzdušia prostredníctvom mobilných monitorovacích staníc, ktorá bude realizovaná formou kampaňových meraní. Cieľom týchto meraní je umožniť projektovému partnerovi SHMÚ vyhodnotiť kvalitu ovzdušia vo vybraných lokalitách a získať informácie o kvalite ovzdušia na regionálnej úrovni. V rámci tejto aktivity uvádzame v správe plán mobilného monitorovania. V roku 2020 boli na tieto účely využité 2 mobilné monitorovacie stanice, umiestnené postupne na štyroch rôznych miestach (Rovinka, Ružomberok – Radnica, Ružomberok – Biely potok, Žarnovica).

Tab. 7: Plán mobilného monitoring na rok 2020

3.2.3 Komentáre MKO

Pre účely tejto správy boli MKO požiadaní o poskytnutie ďalších postrehov a pripomienok. Vyjadrenia MKO sú uvedené nižšie:

- Na zlepšenie kvality ovzdušia bude potrebné poskytnúť rodinám s nízkym príjmom finančné dotácie zamerané na zvýšenie energetickej účinnosti a obnovu zdrojov vykurovania domácností
- MKO vynakladá úsilie na umiestnenie mobilnej monitorovacej stanice v obývanej oblasti, ktorá susedí s areálom skupiny podnikov zameraných na ťažbu a spracovanie dreva - Bukóza Holding
- Medzi problémy, ktoré je potrebné riešiť, patria témy ako energetická chudoba, opatrenia zamerané na ekostabilizačné opatrenia, vzdelávanie a šírenie informácií, efektívny spôsob poskytovania dotácií na nákup kotlov (umožňujúci prechod aj na kotly na tuhé palivá)
- Zabezpečenie intenzívneho mobilného monitorovania ako vhodnej metódy na hodnotenie kvality ovzdušia a plán ďalších inštalácií monitorovacích staníc
- Hľadanie riešení, ako zmodernizovať vozový park vo verejnej doprave prostredníctvom zaradenia vozidiel s nízkymi a nulovými emisiami
- Vytvorenie databázy novostavieb s cieľom hodnotenia koncentrácií prachových častíc zo stavebnej činnosti a zabezpečenie potrebných stavebných povolení
- Na zabezpečenie aktualizácie PZKO je potrebné poskytnúť kľúčové personálne kapacity, pretože kapacity okresných úradov v sídle kraja bez odborných znalostí a času na spracovanie a zverejnenie ambicióznych programov môžu predstavovať potenciálny slabý článok.

3.3 HODNOTENIE KAPACÍT REGIÓNOV, KTORÉ ZAMESTNÁVAJÚ MANAŽÉROV KVALITY OVZDUŠIA EFEKTÍVNE REALIZOVAŤ OPATRENIA NAVRHNUTÉ V PZKO

V roku 2020 bol v rámci projektu realizovaný zber údajov za účelom zhromaždenia dôležitých informácií o súčasnom stave prípravy PZKO a personálnych kapacitách OÚSK. Manažéri kvality ovzdušia oslovili všetky OÚSK. Výsledky z dotazníkov vyplnených pracovníkmi OÚSK popisuje kapitola 3.1.2. Kapitola 3.3 sa zameriava na vnímanie, vzťahy a kapacity dostupné pre implementáciu PZKO.

3.3.1 Samosprávne kraje (VÚC)

Samosprávne kraje sú hlavným zamestnávateľom MKO. V súčasnej legislatívnej situácii však nedisponujú kompetenciami v oblasti riadenia kvality ovzdušia, ktoré vyplývajú zo zákona o ovzduší. MKO napriek tomu dokázali úspešne využiť existujúce príležitosti, a to predovšetkým skutočnosť, že samosprávne kraje sú zriaďovateľom väčšiny stredných škôl, zodpovedajú za cesty 2. a 3. triedy, plány udržateľnej mobility, nízkouhlíkové stratégie, územné plány a integrovaný územný rozvoj. Najvýznamnejším faktorom je možnosť MKO zamestnaných samosprávnymi krajmi budovať vzťahy s okresnými úradmi v sídle kraja, ktoré sú zodpovedné za zverejňovanie a revíziu PZKO.

3.3.2 Okresné úrady v sídle kraja

Ako vyplýva z dotazníkov vyplnených pracovníkmi OÚSK, pri vypracovávaní PZKO je uplatňovaný postup v súlade s legislatívnymi požiadavkami. Vo väčšine prípadov neboli v tejto oblasti zaznamenané žiadne problémy. V rámci osobných rozhovorov však boli MKO poskytnuté odlišné informácie. Kapacity na prípravu kvalitného materiálu sú nedostatočné, čo je výsledkom optimalizácie štátnej správy vykonanej v roku 2019, kedy došlo k prepusteniu alebo zmene agendy viacerých zamestnancov. Medzi hlavné obavy pracovníkov OÚSK v súvislosti s prípravou PZKO patrí skutočnosť, že spadajú pod Ministerstvo vnútra SR, ktoré nedisponuje kvalitatívnymi ukazovateľmi pre pozíciu pracovníkov zodpovedných za prípravu PZKO. Z tohto dôvodu je práca na PZKO v rámci OÚSK ťažko realizovateľná. Zároveň je to jeden z hlavných dôvodov, prečo je potrebné doplnenie kapacít v podobe MKO. Väčšina navrhovaných opatrení v PZKO je pripravovaná obcami a hlavnými znečisťovateľmi, ktorí by mali byť schopní kontrolovať stav implementácie opatrení. Pokiaľ ide o zasielanie žiadostí o predloženie navrhovaných opatrení a ich následného preskúmavania, OÚSK zvyčajne so zodpovednými inštitúciami komunikujú elektronicky. Samotné OÚSK do tohto procesu ďalej nevstupujú. Všetci MKO už nadviazali komunikáciu s OÚSK a väčšina z nich považuje spoluprácu za uspokojivú, aj keď je potrebné vyriešiť problémy popísané vyššie.
Spolupráca medzi okresnými úradmi v sídle kraja a MKO napreduje dobre. Úlohy vyplývajúce z PZKO však spočívajú na pleciach zodpovedných inštitúcií, navrhovateľov opatrení uvedených v PZKO.

3.3.3 Obce spadajúce do oblastí riadenia kvality ovzdušia

Medzi ďalšie inštitúcie, ktoré boli kontaktované MKO, patria obce nachádzajúce sa priamo v ORKO. MKO nadviazali komunikáciu so zatiaľ 4 mestami v ORKO - Bratislavou, Prešovom, Trenčínom a Jelšavou. Tento krok je dôležitý, pretože obce navrhujú významný počet opatrení v PZKO. Úzka spolupráca s obcami v ORKO je teda jedným z predpokladov plnenia opatrení z PZKO a je vítaná. Prvý

kontakt bol zameraný na objasnenie cieľov projektu a možností spolupráce. Všeobecný postoj k projektu zo strany obcí je pozitívny, záujem obcí o zlepšenie kvality ovzdušia ide často nad rámec toho, čo vyžaduje zákon. Budúca spolupráca tak môže mať významný pozitívny vplyv na región.
Na Magistráte hl. m. SR Bratislava bol pod oddelením životného prostredia vytvorený referát ochrany ovzdušia, ktorý na riešenie tejto problematiky zamestnal 3 ľudí a vyjadril záujem o spoluprácu s LIFE IP SK ohľadom aktualizácie PZKO. Vďaka tomuto kroku je zabezpečený dostatok personálu na prípravu požadovaného obsahu PZKO. Ostatné regióny tento druh odborných tímov v súčasnosti nevytvárajú. Vo väčšine prípadov bude splnenie tejto požiadavky zabezpečené vďaka medziinštitucionálnej spolupráci, významné vstupy sú očakávané zo strany MKO. Potrebné je brať do úvahy rozsah a komplexnosť ORKO, obciam v ORKO, ktoré majú na starosti implementáciu viacerých opatrení sa dôrazne odporúča posilnenie odborných kapacít, najmä v prípade zvolania pracovnej skupiny k PZKO.

3.3.4 Hodnotenie spolupráce

V dotazníku pre MKO sme tiež žiadali o poskytnutie ich vlastného hodnotenia spolupráce s vybranými inštitúciami. Hodnotenie realizovali použitím jednoduchej škály s hodnotami 1-4.

Tab. 8: Hodnotenie kvality spolupráce zo strany MKO

Inštitúcia	Známka	Chýbajúce hodnotenie	Komentár Koordinačnej jednotky
Samosprávne kraje	1.2	0	Dobrá spolupráca so samosprávnymi krajmi je kľúčová, pretože kraje zamestnávajú MKO a disponujú dôležitými kompetenciami v oblasti strategického plánovania, údržby ciest, školstva a organizácií množstva verejných podujatí
Okresné úrady v sídle kraja	1.4	0	Môže dochádzať k určitým zlyhaniam z dôvodu obmedzených kapacít a nedostatku definovaných kvantitatívnych ukazovateľov práce, napriek tomu oceňujú úsilie MKO
Okresné úrady v ORKO	1.2	4	Okresné úrady sú zodpovedné hlavne za vydávanie povolení pre stredné a veľké zdroje znečisťovania ovzdušia. Spolupráca bude potrebná pre porozumenie a spoluprácu s priemyselnými odvetviami v regióne
Obce v ORKO	1.1	6	Ako je spomínané vyššie, obce sú naklonené spolupráci
MŽP SR	1.4	0	Hodnota by mala byť rovná 1. Koordinačná jednotka sa pokúsi zlepšiť informačné toky a výmenu informácií
SAŽP	1.6	0	Hodnota by mala byť rovná 1. SAŽP je hlavným partnerom projektu zodpovedným za šírenie informácií a komunikáciu
SHMÚ	1.5	1	Hodnota by mala byť rovná 1. Zlepšenia sa očakávajú v dôsledku prijatia novú zamestnankyňu na pomoc s analýzou a modelmi pre PZKO (Ing. Belohorcová) a odborníčku pracujúcu na mobilnom monitorovaní (Doc. Hroncová).
Školy	1.2	9	Prvé školy, ktoré budú navštívené, sú predovšetkým tie s ekologickým zmýšľaním, a ktoré proaktívne vyhľadávajú pre svojich študentov nové témy
Priemysel	2	12	Túto spoluprácu sprostredkujú predovšetkým okresné úrady a obce, dôležité je však aj nadviazanie osobných vzťahov
NGO	1.6	9	Nový PZKO bude pripravovaný osvedčeným postupom spočívajúcim v participatívnom procese, spolupráca s mimovládnymi organizáciami je prínosná aj z titulu ich znalosti problematiky, regiónu a skúseností s podobnými projektami

3.4 STAV VŠETKÝCH REGIÓNOV Z HĽADISKA ZAVEDENIA INTEGROVANÉHO SYSTÉMU PRE RIADENIE KVALITY OVZDUŠIA A PLÁNOVANIE SPOTREBY ENERGIE

Integrovaný systém riadenia kvality ovzdušia sa začal budovať v roku 2020 zamestnávaním manažérov kvality ovzdušia, čím sa vytvára národná sieť, ktorá si vymieňa skúsenosti, postupy a poznatky. Na základe týchto základov vyvinul projekt LIFE IP SK webovú aplikáciu: http://dnesdycham.populair.sk, ktorá sumarizuje základné informácie o kvalite ovzdušia v celej krajine. Pre rok 2021 bude webová aplikácia rozšírená o príslušné projekty a strategické dokumenty platné pre každý región Slovenska. Najdôležitejšou vlastnosťou webovej aplikácie je publikácia PZKO a interaktívny súpis opatrení uvedených v PZKO. Takto bude LIFE IP SK zhromažďovať všetky dôležité informácie ohľadom kvality ovzdušia na jednom mieste.

Druhou kľúčovou vlastnosťou integrovaného systému je, aby MKO prepojili všetky príslušné subjekty a zapojili ich do procesu prípravy PZKO, skutočne integrovali účinné opatrenia a umožnili verejnosti vyjadriť svoje vízie. LIFE IP SK v spolupráci s odborom ochrany ovzdušia na MŽP SR pripravuje ďalší materiál k publikovanému metodickému pokynu k príprave PZKO, ktorý bude MKO a OÚSK usmerňovať pri zvolávaní expertných skupín. Tento proces zatiaľ nebol zahájený, aktualizácia PZKO sa začne po februári 2021, po oficiálnom online stretnutí Odboru ochrany ovzdušia s OÚSK. SAŽP pripravilo neverejné diskusné fórum pre účely prípravy a tvorby PZKO so zapojením OÚSK, MŽP, SHMÚ, MKO a SAŽP. Spustené bude 2/2021, prípravy na ňom začali už koncom roka 2020.

Pokiaľ ide o Integrovaný systém plánovania spotreby energie, nebol zaznamenaný žiadny pokrok. Považuje sa za doplnkovú činnosť k riadeniu kvality ovzdušia a hlavné konkrétne úlohy, ktoré MKO v tejto oblasti budú vykonávať, sú demonštračné projekty (aktivita C3) s podporou a usmerneniami od koordinačnej jednotky. Cieľom týchto demonštračných projektov je podpora kotlíkovej dotácie, čistého tepla a energetickej účinnosti v zmysle komplexnej stratégie pre doplnkové opatrenia ako izolácia budov, revízia dverí a okien, spaľovacie techniky a skladovanie paliva. Tieto demonštračné projekty sa budú organizovať tak na verejných podujatiach, ako aj pri individuálnych domových konzultáciách. Koncepciu pripravuje koordinačná jednotka a MKO absolvujú školenie o realizácii týchto demonštračných projektov. Plnenie úlohy závisí od aktívnych opatrení proti šíreniu COVID-19.
Manažéri kvality ovzdušia spolu s koordinačnou jednotkou tiež pracujú na spolupráci so subjektami:

- Integrované informačno-poradenské centrá po celom Slovensku, ktoré poskytujú pomoc predkladateľom žiadostí o projekt
- Žiť energiou - konzultačný projekt poskytujúci informácie o aktuálnych výzvach spojených s energetickou účinnosťou
- Budovy pre budúcnosť - mimovládna organizácia zameraná na analýzu energetickej efektívnosti, verejných politík a podporu vysokej kvality výstavby s cieľom zabezpečiť energetickú účinnosť, vnútorné prostredie, udržateľnosť budov v súvislosti s kvalitou ovzdušia a zmenou podnebia.

Implementácia integrovaného systému je dlhodobým cieľom LIFE IP SK, veríme, že nadväzovanie kontaktov, budovanie vzťahov a informovanie verejnosti, aby motivovala občiansku spoločnosť relevantnými informáciami, je kľúčovým základom pre vybudovanie tohto systému. Koordinačná jednotka spolu s tímom odborníkov z SAŽP pôsobia ako dôležitá podpora systematického a jednotného prístupu k tomuto integrovanému systému.

3.5 STUPEŇ ZVÝŠENÉHO POVEDOMIA A ZAPOJENIA MIESTNYCH OBYVATEĽOV DO OCHRANY OVZDUŠIA A EKOLOGICKÉHO SPRÁVANIA

Jednou z hlavných úloh MKO je poskytovanie informácií a osveta v oblasti ochrany a kvality ovzdušia, publicita v miestnych a regionálnych médiách, spolupráca na kampaniach pre zvyšovanie povedomia. Ako už bolo spomenuté v predošlých kapitolách, implementácia projektu bola v roku 2020 vo veľkej miere ovplyvnená pandémiou COVID-19 a súvisiacimi opatreniami, vrátane aktivít v oblasti šírenia informácií a priamej komunikácie MKO.

3.5.1 Východisko

Koordinačná jednotka vypracovala interné indikátory (viď. kapitola 3.2.4) v záujme pomôcť MKO zorientovať sa v každodennej činnosti, vrátane šírenia informácií. Od MKO sa očakávajú príspevky v regionálnych a miestnych médiách, účasť na podujatiach a úzka spolupráca s komunikačnými manažérmi na projektových výstupoch, ktoré zvyšujú povedomie verejnosti v oblasti ochrany ovzdušia. Vzdelávacie a osvetové aktivity, ktoré sú predmetom Aktivity C2 – Vzdelávacie programy a informovanie verejnosti a Aktivity E – Povedomie verejnosti a šírenie výsledkov, koordinujú komunikační manažéri a odborní pracovníci SAŽP, MŽP SR a PEDAL. Aktivity sú podrobne zhrnuté v rámci Výstupu 17 – Výročná správa o činnostiach v oblasti šírenia informácií.

Komunikační manažéri spoločne s odbornými pracovníkmi v spolupráci s partnermi začali šíriť informácie v regiónoch prv než boli obsadené pozície MKO, a to publikovaním článkov v regionálnych a miestnych periodikách, ktoré stručne predstavili projekt a stav kvality ovzdušia.

Po obsadení pozícií MKO využili príslušní partneri, zapojené inštitúcie, príležitosť publikovať tlačové správy o účasti na projekte LIFE IP SK a vytvorení pozície MKO v regióne. V súlade s vypracovanými internými indikátormi boli MKO v rámci jedného zo školení poučení ako efektívne komunikovať. MKO dostali základné informácie z oblasti marketingovej komunikácie a dozvedeli sa ako možno vyhľadávať príležitosti na komunikáciu a šírenie informácií.

Východiskom pre aktuálny stav povedomia verejnosti v oblasti ochrany a kvality ovzdušia môžu byť výsledky prieskumu „Analýza postojov dospelej slovenskej populácie voči ochrane životného prostredia“, ktorý uskutočnila SAŽP v roku 2020 v rámci národného projektu „Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku“, ktorý je financovaný z OP KŽP. Na základe výsledkov spomínaného prieskumu vníma väčšina respondentov ako najväčší problém s kvalitou ovzdušia oblasť priemyselného znečistenia a znečistenia z automobilovej dopravy. Menej informovaní sú respondenti v oblasti lokálnych kúrenísk, ktoré majú hlavný podiel na znečisťovaní ovzdušia na Slovensku tuhými znečisťujúcimi látkami. Táto oblasť si vyžaduje nápravu v zmysle zvyšovania povedomia s dôrazom na zodpovednosť a aktivitu jednotlivcov.

3.5.2 Pôsobenie MKO

V závislosti na mediálnych vzťahoch či mediálnej gramotnosti začali MKO s publikáciou článkov a poskytovaním rozhovorov v národných, regionálnych či miestnych médiách. V spolupráci s komunikačnými oddeleniami svojho zamestnávateľa začali vydávať tlačové správy a aktuality na webových stránkach inštitúcie, vďaka čomu oslovujú príslušné regióny. Za spomenutie stoja aktivity MKO v BBSK, TSK a ŽSK. Každý mediálny výstup je priebežne zaznamenávaný v online formulári.

Tabuľka 9: Mediálne aktivity MKO

MKO	Aktivita
Petra Baďurová Renčová (TSK)	• TSK web príspevky • príspevky v miestnych periodikách
Marta Bejdáková (TTSK)	• online tipy
Ladislav Bíro (BBSK)	• online TV rozhovor • rozhovor v národnom rozhlase • rozhovor v regionálnom rozhlase • rozhovor v národnom periodiku • príspevky v miestnych periodikách
Anna Bohers (SAŽP)	• rozhovor v regionálnom rozhlase • online tipy • aktívne oslovovanie médií
Juraj Burda (MŽP SR)	• online tipy
Michal Dávid (MŽP SR)	• online tipy
Imrich Fekete (SAŽP)	• rozhovor v regionálnom periodiku
Ivana Fiťmová (ŽSK)	• ŽSK web príspevky
Dominik Lejko (PSK)	• rozhovor v regionálnom periodiku • online tipy
František Luterančík (SAŽP)	• rozhovor v regionálnom periodiku
Katarína Mičáková (MŽP SR)	• online tipy
Nadežda Odnogová (SAŽP)	
Ján Rudy (KSK)	• rozhovor v regionálnom periodiku • online tipy
Jozef Wallner (MŽP SR)	• online tipy

Je dôležité podotknúť, že MKO nemali veľa príležitostí zvyšovať povedomie v osobnom styku na miestnej úrovni, keďže mobilita, pracovné stretnutia (viď. kapitoly 3.2.3 a 3.2.5) a hromadné podujatia boli zakázané či obmedzené v súvislosti s pandémiou COVID-19. Napriek tomu sa každý z MKO snažil v rámci možností informovať rodinných príslušníkov, známych, priateľov, či kolegov o problematike znečistenia ovzdušia, čím si zároveň mohli preskúšať svoje nadobudnuté znalosti a cvičiť mäkké zručnosti, tzv. soft skills, odporučiť zmenu správania v záujme zlepšenia kvality ovzdušia. MKO v BBSK a ŽSK využili príležitosť a spolupodieľali sa aj na osvetových aktivitách v školách, pričom MKO v ďalších

krajoch vyjadrili pripravenosť na exekúciu aktivít na školách po zavedení jednotného prístupu k danej aktivite zo strany koordinačnej jednotky.

Odbornosť MKO je aplikovaná a zároveň trénovaná pri vytváraní informačných materiálov. Koncom roka dostali MKO zadanie prispieť svojimi vedomosťami do brožúry venovanej kvalite ovzdušia na regionálnej úrovni a opatreniam na zlepšenie kvality ovzdušia.

Spolupráca s MKO je žiadaná aj v rámci online výstupov. Komunikační manažéri zodpovedajú za aktuálny obsah na projektovej webovej stránke a sociálnych sieťach súvisiaci s oblasťou kvality ovzdušia na národnej či svetovej úrovni. Regionálna a miestna úroveň je oblasť, kde podáva pomocnú ruku MKO, pretože má prehľad o informáciách, ktoré by komunikačnému manažérovi mohli inak ujsť. MKO posielajú tipy na spracovanie, či spracované krátke články na špeciálnu e-mailovú adresu.

Usudzujeme, že MKO priložili ruku k dielu a zasadili sa o to, aby téma kvality ovzdušia zarezonovala na Slovensku v roku 2020 a naďalej budú v tejto snahe pokračovať, aby prispeli k zmene správania spoločnosti v príslušných regiónoch.

3.5.3 Perspektíva

Vďaka novozavedenému formátu týždenných online porád, tzv. weekly calls, a využitím platformy MS Teams očakávame pravidelnejší kontakt s MKO s cieľom dostávať informácie z príslušných regiónov a o napredovaní MKO, aby sme zabezpečili šírenie informácií smerom k širokej verejnosti prostredníctvom dostupných kanálov. Tok informácií by mal fungovať aj naopak, teda zabezpečiť aby boli MKO informovaní o príprave vzdelávacích a osvetových aktivít, informačných materiálov a mali možnosť zapájať sa do procesu ich tvorby.

Dúfame, že epidemiologická situácia sa čoskoro zlepší a MKO budú môcť bez prekážok vykonávať činnosť a zabezpečovať zvyšovanie povedomia a participáciu verejnosti v oblasti ochrany ovzdušia a ekologického správania, v ideálnom prípade prostredníctvom verejných zhromaždení, návštev škôl, demonštračných projektov, návštev domácností atď.

4 ZÁVER

Najbežnejším menovateľom zodpovedným za spomalenie projektu bola pandémia COVID-19. Väčšina subjektov pripravujúcich opatrenia pre PZKO obmedzila prístup na svoje vlastné pracoviská a technické problémy bránili dokonca niektorým alternatívnym spôsobom spolupráce s nimi. Boli zrušené mnohé podujatia, vrátane dôležitej konferencie LIFE IP SK, ktorá mala slúžiť ako profesionálny uzol pre MKO na stretnutie s predstaviteľmi OÚSK, ďalších okresných úradov a projektových partnerov.

Napriek tomu považujeme rok 2020 za úspešné zahájenie projektu, a to prijatím kompletného projektového tímu, nadviazaním dôležitých kontaktov, preskúmaním a analýzou súčasných PZKO, organizáciou školení, vytvorením platformy na pravidelné online stretnutia napriek obmedzeniam a rozmanitosti tímu a ďalšou diseminációu dôležitej témy kvality ovzdušia. Nižšie vyvodzujeme niektoré kľúčové poznatky z počiatočného roku implementácie projektu:

- Priradiť vedúceho aktivity C1.1 potrebného k diverzifikácii práce koordinačnej jednotky a zjednoteniu práce MKO
- Je potrebné, aby nový zákon o ovzduší definoval nové právne kompetencie pre MKO, spolupráca s inými subjektmi je v tomto okamihu založená na dobrej vôli týchto subjektov.
- Medzi partnermi je potrebné nadviazať lepšiu, pohotovejšiu a produktívnejšiu komunikáciu v prospech práce MKO - mala by pomôcť novovytvorená platforma MS Teams naprieč partnermi projektu, mali by sa organizovať pravidelnejšie online stretnutia a potenciálne osobné stretnutia, toto už bolo implementované od novembra 2020 a ďalej sa zdokonaľuje
- Byť responzívenjší, resp. pohotovejší v zmysle obmedzení COVID-19, analyzovať možnosti spolupráce a podľa toho sa prispôsobiť (ak OÚSK nemôže prijímať návštevníkov, MKO by mali plánovať návštevy vopred a byť rýchli)
- Vytvoriť pracovné skupiny, ktoré budú pravidelne navrhovať a diskutovať o opatreniach pre PZKO
- SHMÚ vytvorí špecifické pokyny pre MKO s cieľom definovať, aké vstupné materiály budú potrebné na prípravu úvodných kapitol PZKO
- Informovať sa o možnostiach spolupráce v medziach zamestnávateľa a maximalizovať jej dosah (osvedčené postupy v Trenčianskom a Banskobystrickom samosprávnom kraji)
- Organizovať podujatia, demonštračné projekty, zúčastňovať sa osobných stretnutí a workshopov, najmä v letných mesiacoch, keď môžu byť obmedzenia COVID-19 benevolentnejšie
- Vzťahy s médiami je potrebné nadviazať prostredníctvom akcií a priamej komunikácie s MKO, aby sa zabezpečil dosah diseminačných aktivít na širokú verejnosť
- Zameranie na sociálne médiá, online prostredie a platený marketing v protiklade k organickému zapojeniu, aby sa zlepšil dosah šírenia informácií, pretože obsah produkovaný projektom je už značný, pravidelne budú uverejňované nové regionálne materiály o kvalite ovzdušia a energetickej účinnosti
- Zamerať sa na realizované, ako aj plánované a navrhované opatrenia v oblasti kvality ovzdušia miestnych a regionálnych samospráv s cieľom zabezpečiť aktuálny prehľad v regiónoch, ale aj informovať verejnosť a inšpirovať, motivovať ostatných
- Trénovať písanie mediálnych článkov a blogových príspevkov

5 PRÍLOHY RELEVANTNÉ A DOPLŇUJÚCE DOKUMENTY

Všetky dokumenty uvedené nižšie priamo súvisia s týmto dokumentom a sú k dispozícii v internom depozitári súborov LIFE IP SK na intranete.

Interné dokumenty

Príloha A - Interné ukazovatele poskytujú a kontrolujú orgány dohľadu štvrťročne
Príloha B – Prehľad realizovaných stretnutí MKO, interné (s partnermi) a externé (súvisiace s projektom)
Príloha C – Programy školení
Príloha D – Dostupné odpočty PZKO v slovenskom jazyku